

ну тощо. При цьому важливою видається увага до людини як основного суб'єкта державо- і правотворення.

О. О. МАЛИШЕВ,
кандидат юридичних наук

XXXIV МІЖНАРОДНА ІСТОРИКО-ПРАВОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК В ІСТОРІЇ ПРАВА, ДЕРЖАВИ ТА ЮРИДИЧНОЇ ДУМКИ»

Конференція відбувалася теплими травневими днями 2016 року напередодні початку літа в мальовничому містечку Тисмениця. Чіткої прив'язки теми конференції до місця її проведення, наскільки мені відомо, спочатку не було. Разом з тим саме на Прикарпатті присутні науковці, часто будучи людьми світського світогляду, мали змогу відчувати, що навіть сьогодні релігія природно лишається не лише об'єктом історичних досліджень, а й невід'ємним елементом повсякденного життя значної частини нашого суспільства.

Науковий захід традиційно був організований передусім силами Міжнародної асоціації істориків права та Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Прихильно поставився до проведення конференції на той момент ще новообраний міський голова Тисмениці – багаторічний член МАІП доктор історичних наук і кандидат юридичних наук, професор С. Д. Сворака. Учасники конференції також отримали благословення від представників місцевого духовництва. Спочатку йшлося навіть про те, що засідання конференції розпочнеться зі спільної молитви, але згодом організатори, зважаючи на світський характер форуму, а також різні світоглядні погляди та конфесійну належність присутніх, узгодили нейтральніший варіант церемонії відкриття заходу. Початок конференції також запам'ятався безпрецедентним рівнем участі місцевих талановитих митців, які радо привітали своїми танцями та піснями непересічне для Тисмениці поважне зібрання.

З вступним словом на пленарному засіданні виступив президент МАІП, член-кореспондент НАПрН України О. Н. Ярмиш, який окреслив основні проблеми дослідження релігійного чинника в історії права та держави. У доповіді доцента Львівського національного університету імені Івана Франка кандидата юридичних наук Т. Г. Андрусика, яка стосувалася впливу церкви на українську правову думку, значну увагу присутніх звернуло порівняння преамбул української та польської конституцій в аспекті обраних підходів до місця релігії в свідомості народу. Жваву дискусію викликав виступ професора Харківського національного університету внутрішніх справ, доктора юридичних наук В. Є. Кириченка, який докладно зупинився на історико-юридичних аспектах ставлення церкви до так званого содомського гріха. Доцент КНУ ім. Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук Ю. В. Цветкова присвятила свою доповідь питанню свободи віросповідання італійських федератів Риму (IV ст. до н. е. – I ст. н. е.). Професор ЛНУ ім. Івана Франка доктор юридичних

наук І. Й. Бойко розповів про роль Української греко-католицької церкви у відродженні Української державності. Наступною виступала професор, доктор юридичних наук Н. М. Ярмиш з Національної академії прокуратури України. Релігійна тема конференції схилила доповідачку, відомого фахівця в галузі кримінального права, до такої філософської теми як свобода волі та промисел Божий. Було проаналізовано вплив цих релігійно-філософських концепцій на підвалини сучасної кримінально-правової доктрини. Після цього виступав іноземний гість, що вже не вперше відвідує наші конференції – доктор (PhD) М. Поважан з Братиславського університету Я. А. Коменського. У своєму виступі словацькою мовою він проаналізував відносини церкви і держави у Словаччині після 1989 р. Завершив пленарне засідання співробітник нашого інституту – професор І. Б. Усенко. Розлога доповідь науковця, яка була, з одного боку, узагальненням результатів його багаторічних досліджень, а з іншої сторони – результатом спеціальних масштабних розвідок, стосувалася так званого семінаристського сліду в історії становлення вітчизняної університетської юридичної науки.

Другий день конференції розпочався з доповіді одного з найповажніших членів МАІП – кандидата педагогічних наук, доцента Д. М. Диновського. При цьому цілком слушна, як на мене, ідея Дмитра Миколайовича щодо необхідності активного залучення політичних та інших ресурсів держави до розбудови єдиної помісної церкви в Україні спричинила неоднозначну оцінку та певну дискусію серед учасників засідання. Але найбільший, як видається, резонанс в той день викликав виступ професора з Університету митної справи і фінансів доктора юридичних наук К. М. Колесникова. Науковець спробував дати своє авторське бачення подій Хмельниччини, звертаючи увагу на те, що релігійний чинник повстання несправедливо переоцінений у історіографії, і навіть міфологізований. На думку доповідача, говорити про якийсь православний фундаменталізм учасників повстання не слід. Водночас релігійна нетерпимість до католицизму насправді розпалювалась здебільшого зовнішніми силами, передусім Туреччиною. Далі було заслухано доповіді двох батьків-засновників і ветеранів МАІП. Так, кандидат юридичних наук, доцент В. А. Чехович коротко розглянув проблеми правового становища духівництва на українських землях Російської імперії в першій половині XIX ст., а доцент Харківського університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук Л. О. Зайцев проаналізував юридичні аспекти включення Київської митрополії до складу Московського патріархату в XVII ст., з висновком про неправомірність відповідного приєднання. Останньою була моя доповідь, що стосувалася уявлень видатного українського правознавця XVIII ст. С. Ю. Десницького про святі, священні та релігійні речі.

Третій день конференції, що традиційно на конференціях МАІП відводиться для виступів людей, які лише починають свій науковий творчий шлях, цього разу переважно складався з доповідей вже досвідчених вчених. Так, кандидат юридичних наук, доцент з Чорноморського державного університету імені Петра Могили С. Г. Ковальова розглянула тему релігійних злочинів у праві Великого князівства Литовського XIV–XVI ст. Повноважний представник

МАП в Криму, кандидат юридичних наук, доцент О. М. Редькіна розповіла про релігійний чинник у суспільно-політичному житті кримських татар. Начальник кафедри загально-юридичних дисциплін Інституту кримінально-виконавчої служби, кандидат юридичних наук, доцент О. В. Сокальська, як завжди, відзначилася своїм блискучим виступом, який цього разу було присвячено історії інституту тюремного капеланства. Згодом співробітниця нашого інституту, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник А. Ю. Іванова розказала про участь українських науковців у роботі міністерства сповідань за міністра В. В. Зеньківського (1918 р.), проводячи паралелі із сучасною політикою України в царині релігії та церкви. Доцент Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету, кандидат історичних наук О. Г. Широкова-Мураш доповіла про трансформацію середньовічної християнської моделі у світську систему правового регулювання під впливом Вестфальського конгресу. І лише під кінець дня було надано слово новій генерації науковців, яку уособила аспірантка кафедри історії та теорії держави і права Чорноморського державного університету імені Петра Могили М. А. Деміда. Покликаючись на свій досвід роботи в системі судівництва, дослідниця зосередилась на співвідношенні принципів справедливості і законності при постановленні судових рішень.

Культурна програма конференції виявилась доволі насиченою. Учасники відвідали з екскурсією Давній Галич. Запам'яталася також поїздка до села Старий Угринів, де народився провідник ОУН Степан Бандера, і де сьогодні із циклопічним розмахом розбудовується музейно-меморіальний комплекс на його честь. Для прекрасної частини конференції влаштовано спеціальну тематичну екскурсію магазинами та виробничими комплексами Тисмениці, яка славеться на всю Україну своїми досягненнями в хутропереробній галузі.

За результатами конференції видана окрема збірка з матеріалами всіх виступів*.

* Релігійний чинник в історії права, держави та юридичної думки: матеріали XXXIV Міжнародної історико-правової конференції 27–29 травня 2016 р., м. Тисмениця / ред. колегія : І. Б. Усенко (голова), А. Ю. Іванова (відп. секр.), В. С. Кириченко, Н. М. Крестовська, О. О. Малишев, І. В. Музика, С. В. Ромінський, О. Н. Ярмиш. – Київ–Херсон: ФОП Грін Д. С., 2016. – 448 с.